

Motion till riksdagen

1989/90:L421

av Ingrid Sundberg (m)

Efterlevande makes rätt till arvskifte

Efterlevande make har numera alltid företrädde före släktarvingar. Att make överhuvudtaget har arvsrätt är i svensk lagstiftning en förhållandevis ny företeelse, den infördes första gången 1920. Enligt äldre tankegångar skulle arvet helt vara förbehållet släkten och maken endast ha sin giftorätt, barnlös änka hade dock därutöver rätt till en särskild förmån under namn av morgongåva, en kvarleva från gammal tid.

Tiderna förändras och den moderna lagstiftningen enligt vilken makar ärver varandra och skifte mellan efterarvingarna sker sedan båda makarna avlidit torde väl vara anpassad till dagens syn på äktenskapet och den ekonomiska gemenskap som följer därav.

Det finns emellertid fall när nu gällande lagstiftning är behäftad med påtagliga brister. Jag syftar på bl.a. det förhållande att efterlevande make av olika omständigheter kan komma i en situation när han eller hon önskar att skifte skall ske. Äktenskapet kan ha varit barnlöst, den avlidne kan ha efterlämnat egendom som av hävd tillhört hans eller hennes släkt och som den efterlevande inte vill befatta sig med eller den efterlevande kan önska ingå nytt äktenskap där medförd egendom som tillhört den avlidne kan kännas som en belastning.

Redan den s.k. Familjerättskommittén föreslog på sin tid – i samband med vissa förbättringar för en efterlevande make när det gäller arvsrätten – en uttrycklig regel som gav en efterlevande make rätt att när som helst skifta boet med de arvingar efter den först avlidne maken som då var närmast till arv. Arvingarna skulle inte äga motsätta sig detta (SOU 1964:35).

Även inom Familjelagsakkunniga togs denna fråga upp (SOU 1981:85). I betänkandet föreslogs en paragraf som i stort sett innehöll detsamma som familjerättskommitténs förslag. Den efterlevande skulle när som helst kunna påkalla ett skifte av boet för att på så sätt kunna till efterarvingarna överföra den avlidnes egendom. Den först avlidnes arvingar skulle däremot inte kunna begära ett sådant skifte men få finna sig i att acceptera ett beslut från den efterlevandes sida.

Remissinstanserna hade i huvudsak inget att erinra mot förslaget. När justitiedepartementet sedan utarbetade förslaget till nya arvsregler föll den här berörda bestämmelsen bort. Enda möjligheten att idag "bli av med" egendom som man inte upplever sig ha rätt till är att ge bort egendomen till den först avlidnes arvingar och räkna gåvan som förskott på arvet. Detta förut-

sätter dock medverkan av gävtogaren. Om denne eller dessa motsätter sig mottagande av gåvan tvingas den efterlevande maken att behålla arvet.

Mot. 1989/90
L421

Jag anser det otidsenligt att en person som mist sin maka eller make och som önskar ingå nytt äktenskap skall tvingas att i det nya boet medföra egendom som han eller hon upplever helt tillhöra den avlidne makens släkt och som så småningom också kommer att göra det. Det är därför rimligt att riksdagen beslutar om sådan ändring av ärvdabalken att efterlevande make får rätt till förtida skifte av arvet efter den avlidne maken, så som föreslogs av både Familjerättskommittén och Familjelagsakkunniga.

Det bör ankomma på utskottet att utarbeta erforderlig lagtext.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen beslutar om sådan ändring i ärvdabalken att efterlevande make får rätt till förtida arvskifte efter den avlidne.

Stockholm den 24 januari 1990

Ingrid Sundberg (m)